

DAHİLİ KLİNİK MUAYENE YÖNTEMLERİ

24.12.2013 Doç.Dr.Abdullah KAYAR

BİYOKİMYASAL KAN MUAYENELERİ

- 1) GLİKOZ
- 2) TOTAL PROTEİN
- 3) KREATİNİN
- 4) ÜRE
- 5) KOLESTEROL
- 6) TRİGLİSERİD

1) GLİKOZ

Ölçüm Endikasyonları:

- PU
- PD
- Halsizlik
- Koma
- Davranış Değişiklikleri
- Epilepsi
- Hepatik veya Adrenal yetersizlik,
- Şiddetli Sepsis
- Pankreatik Neoplazi
- Glikozüri olan hastalarda
- İnsülin verilen hastalarda
- Total parenteral beslenen hayvanlarda.

1) Hiperglisemi (hyperglycemia):

- a) Tokluk
- b) Stres halleri (Glikokortikoidlerin artması ve/veya adrenerjik stimülasyon)
- c) A.Pankreatitis
- d) Thiazide diüretikler, Serumlar,
- e) Yağ met. boz.

f) D.Mellitus

g) Uzun süre glikokortikosteroid kul.

h) Beyin hastl.

Stres Halleri

- Köpekl. kan glikoz kons. hafif ↑ (120-150)
- Kedilerde önemli derecede ↑ 300 mg/dL ve glikozüri. (Önemli travma, hepatik veya renal yetmezlik).
- Bu durum Diabetten ayırt edilmelidir.
- Serum Fruktozamine ölçümü bu ayrımı yapar.
- Stres hiperglisemisi.
- Atlarda stres ve akut şiddetli kolik sırasında ortaya çıkan ağrı,
- Glikokortikoid sekresyonu artışına bağlı olarak
- Kan glikozu 250 mg/dL'nin ↑

2) Hipoglisemi (hypoglycemia):

- a) İatrojenik (İnsülin tedavisi),
- b) Açlık veya hastalık (Özellikle yavru küçük ırk köpeklerde),
- c) Hepatik Yetmezlik,
- d) Adrenal Bez Yetersizliği,
- e) Şiddetli Septisemi,
- f) Serumun Çıkarılmasında Gecikme
- g) Konjenital Portosistemik Şant
- h) Endokrin Hipofonksiyon
- i) Langerhans adacıkları tümörlerinde
- j) Malassimiliasyon sendromu
- k) Domuz yavrularında

Normal Kan Glikoz Konsantrasyonları (mg/dl)

Köpek	55-120
Kedi	55-125
At	48-139
Siğır	40-60
Koyun	40-60
Keçi	40-55

- Glikoz açlık kan şekeri şeklinde saptanır.
- A.K.Ş.
- Hiperglisemi tespit edilirse,
  - Total idrar tahlili (T.İ.T.) bakılır,
  - Glikozüri ve ketonüri tespit edilirse: D.Mellitus düşünülür,
- Kalıcı hiperglisemi ve glikozüri olmasına rağmen ketonüri yoksa çoğunlukla D.Mellitus.

TOTAL PROTEİN

Elektroforez kullanılarak:

1) Albumin

2) Globulin (α_0 , α_1 , α_2 , α_3 Glob.)

(β_1 , β_2 , β_3 Globulinler)

(α , α_2 Globulinler)

ALBUMİN

- Plazma proteinlerinin % 50'sini oluşturur.
- Plazma Albumin konsantrasyonu dehidrasyonda artar.
- Hipoalbuminemi 2 şekilde oluşur.
  - Üretiminin azalması
  - Kaybın artması
- Üretiminin Azalması,
  - K.Hepatik yetmezlik
  - Uzun süre düşük proteinli diyetle besl.
  - Uzun süre yetersiz kalori alınımı
  - Maldigesyon (E.P.Y.)
  - Malabsorbsiyon

- Kaybın Artması
  - Protein kaybına neden olan nefropati
  - Protein kaybına neden olan enteropati
  - Hemoraji
  - Yaygın deri lezyonları (Yanıklar).

T. Protein Referans Değerleri (g/dl)

Köpek	5.4-7.7
Kedi	5.4-7.8
At	5.2-7.9
Siğır	6.7-7.5
Koyun	6.0-7.9

Albumin Referans Değerleri (g/dl)

Köpek	2.3-3.8
Kedi	2.1-3.9
At	2.6-3.7
Siğır	3.0-3.6
Koyun	2.4-3.9

- Plazma Globulin kons. Hepatik hastalarda artabilir veya azalabilir.

KREATİNİN

Diagnostik Anlamı:

* Üre ile beraber tanı amacıyla kullanılır.

* GF kapasitesi.

*** Azotemik hastaların takibinde kreatinin, BUN'dan daha önemlidir. Çünkü nonrenal faktörlerden daha az etkilenir.

Kreatinin Referans Değerleri (mg/dl)

Köpek	0.4-1.6
Kedi	0.4-2.0
At	0.8-1.8
Siğır	1.0-2.0
Koyun	0.6-1.5
Keçi	0.5-1.5

ÜRE

- Protein metabolizması son ürünü olarak şekillenir ve böbrekler yoluyla atılır.

3 çeşit üremi vardır:

1) Prerenal: Dehidrasyon, elektrolit denge boz. Dolaşım yetersizliği, kalp yetersizliği, ateş, doku nekrozu.

2) Renal Üremi:

A.Generalize nefritis, glomerulonefritis, amiloidosis.

3) Postrenal Üremi:

Üretral obstrüksiyon, Üretral ruptur, idrar kesesinde ruptur.

Diyagnostik Anlamı:

- Renal Üremi, nefronların 2/3'ü yıkıma maruz kaldığında.
- Üre ve Kreatinin: GF hakkında değerlendirme yapılabilecek 2 parametredir.

Üre Referans Değerleri (mg/dl)

Köpek	20-50
Kedi	20-65
At	21-47
Siğır	20-40
Koyun	20-30
Keçi	25-35

KOLESTERİN, KOLESTEROL:

* Kolesterol vücuttaki en büyük lipiddir. Steroid hormonlar ve safra asitlerinin prekürsörüdür.

* Kolesterol hem diyetle alınır, hem de karaciğerde sentezlenir.

*** Ölçüm Endikasyonu:**

- Hiperlipidemi
- Hipotiroidizm
- Hiperadrenokortizm

Hipokolesterolemi:

- Siroz
- P.S.Ş.
- D.Mellitus
- Şiddetli malnutrisyon

Hiperkolesterolemi:

- Obstrüktif bilier hastalıklar
- Hipotiroidizm
- Hiperadrenokortizm
- Nefrotik sendrom

Kolesterin Referans Değerleri (mg/dl)

Köpek	110-130
Kedi	70-150
At	60-120
Siğır	80-120

TRİGLİSERİD:

* Trigliseridler

Eksojen (gıda ile),

Endojen (karaciğerde).

** Ölçüm Endikasyonu:

Hiperlipidemi veya Hiperkolesterolemi.

Trigliserid Referans Değerleri (mg/dl)

Köpek	50-340
Kedi	50-100
At	10-60
Siğır	15-45

KARACİĞER:

MUAYENE PROGRAMI:

- USG
- X-Ray
- Histopatolojik
- Biyokimyasal Muayene

Laboratuvar Muayene Yöntemleri

Karaciğer Spesifik	GGT, SDH, GLDH, OCT, ALT
Karaciğer Spesifik olmayan	AST, LDH, ALP
Pigmentler	Kan ve idrarda bilirubin, idrarda ürobilinojen
Lipidler	SBA, Trigliserid, Kolesterol
Proteinler	Albumin, Globulin, Pıhtılaşma faktörleri, Serum amonyak.
Fonksiyon ve Yükleme Testleri	BSP, ICG, Amonyum klorid yükleme testi

ENZİMLER:

Oluşum yerleri ve fonksiyonları açısından:

1) Plazma Spesifik Enzimler:

(Pıhtılaşma Enzimleri ve Kolinesteraz)

2) Bezler tarafından salgılanan Enzimler:

(α Amilaz, Lipaz)

3) Hücre Spesifik Enzimler:

a) Sitoplazma Spesifik (ALT, AST)

b) Mitakondri Spesifik (GLDH)

1. AST, SGOT: (serum glutamik oksalasetik transaminaz)

∇ Transaminazlar grubundan.

∇ Organ spesifik bir enzim değildir.

∇ Aminotransferazlar prognostik indeks olarak kedi ve köpeklerde kullanılmamalıdır.

- Muskuler hasar için oldukça spesifik olan CK ile AST'nin önemi azalmıştır.
- AST'nin serum yarı ömrü CK'dan uzundur. Dolayısıyla CK seviyesi düştükten sonra AST aktivitesi belirgin seviyede yüksek seyreder.

Fizyopatoloji ve diyagnostik anlam:

- ∇ Kalp, iskelet kasları ve karaciğer için önemli bir endikatördür.
- ∇ Dolayısıyla da şu hastalıklarda AST değeri yükselir:
  - ∇ Hepatopati (Enfeksiyon, Toksikasyon, metabolik bozukluk)
  - ∇ Miyopati (Tetanusis, Myositis, Travma)
  - ∇ Miyokardiyal hastalıklar

- AST aktivite artışı daima diğer enzim artışları ile beraber değerlendirilmelidir.
- ∇ Kas hastl. tanısı yönünden CK ve LDH'la beraber.
- ∇ Karaciğer hastl. tanısı yönünden GGT ve ALP ile beraber ölçülmesi şarttır.

AST Referans Değerleri (i.Ü./l)

Köpek	22
Kedi	30
At	105-290
Siğır	75
Koyun	75
Keçi	75

2. ALT, SGPT: (Serum glütamik pirüvik transaminaz)

- Köpek ve kedilerde karaciğer spesifik (Hepatospesifik) bir enzimdir.
- At, siğır, koyun ve keçilerde ALT'nin diyagnostik bir önemi yoktur.
- Düşük ALT önemli değildir.

Hepatositlerde membran bütünlüğünün bozulmasına yol açan hastalıklarda (hepatosit nekrozu) kan serumunda değeri artar.

- Hemoliz şekillenmiş serumda ölçümü yapılmaz.

ALT Referans Değerleri (i.Ü./l)

Köpek	< 55
Kedi	< 70
At	< 15
Siğır	< 50

3. LAKTAT DEHİDROGENAZ (LDH):

- ◇ AT'lar için önemli bir enzimdir.
- ◇ Elektroforetik olarak 5 izoenzimi ayırt edilmiştir.
- ◇ Miyokardiyum LDH-1 ve LDH-2.
- ◇ Karaciğer ve iskelet kasları LDH-4, LDH-5.

Bu organlarda anaerob metabolizma aktivitesi fazla olduğundan spesifiktir.

- LDH yüksek, CK normal ise: Hepatosellüler membran permeabilitesi ↑.
- Alfa hidroksibutiratdehidrogenaz (a-HBDH), LDH-1 ve LDH-2'yi tanımlar ve kalp kası için spesiftir.

Aşağıdaki hastalıklarda LDH ve a-HBDH aktivitesi artar:

- ◇ Hepatopati
- ◇ Miyopati
- ◇ Hemolisis: Babesiosis

LDH enziminin diyagnostik anlamı:

- ◇ Doku spesifik bir enzim değildir.
- ◇ Şu hücrelerin yıkımına bağlı olarak aktivitesi serumda artar:
  - ◇ Karaciğer paransim hücreleri
  - ◇ Miyokardiyal kas hücreleri
  - ◇ İskelet kası hücreleri.

◇ LDH tek başına bir hastalık arama enzimi olarak değerlendirilmemelidir.

LDH Referans Değerleri (İ.Ü./l)

Köpek	< 100
Kedi	< 70
At	130-570
Siğır	< 1500

4. SORBİTOL DEHİDROGENAZ (SDH):(İditol dehidrojenaz)

- At ve siğırlarda SD aktivitesindeki belirgin artış hepatik nekrozis için spesiftir.
- Yarılanma zamanı kısa olduğundan 2 saat içinde ölçümünün yapılması gereklidir.
- Ayrıca kronik hasar için kullanılmaz.

SDH Referans Değerleri (İ.Ü./l)

Köpek	< 2
Kedi	< 2
At	< 2
Siğır	6-12

5. GAMMAGLUTAMYLTRANSFERASE (GGT- γ GT):

- $\Rightarrow$ Hücre membranına lokalize olmuş bir enzimdir. (Sellüler bir enzim)
- $\Rightarrow$ Normal koşullarda safra yoluyla atılır.
- $\Rightarrow$ Atlarda yoğun olarak konsantre olduğu organlar: Böbrek, Karaciğer, Pankreas.
- $\Rightarrow$ Eritrositler GGT içermezler.
- Köpek ve kedilerde en yüksek GGT aktivitesi BÖBREKLERDE,
- sonra sırasıyla
  - $\Rightarrow$ Karaciğer,
  - $\Rightarrow$ Pankreas, ve
  - $\Rightarrow$ İnce bağırsaklarda bulunur.
- $\Rightarrow$ GGT aktivite artışı:
  - a) Safra kanalları obstr.
  - b) Metastazik karaciğer boz.
  - c) Karaciğer sirozu.
  - d) Primer K.ciğer, pankreasın hastl.
  - e) Sekonder karaciğer hastalıkları: RHF, D.Mellitus, Kolik ile seyreden hastl,

GGT Referans Değerleri (i.Ü./l)

Köpek	< 6
Kedi	< 5
At	< 23
Sığır	< 27

6. GLUTAMATDEHYDROGENASE (GLDH):

- Yüksek GLDH aktivitesi karaciğer ve beyin hücrelerinde.
- Yüksek GLDH değerinin sürekli oluşu atlarda prognoz yönünden elverişsiz.
- Atlarda ve ruminantlarda hepatik nekrozisin önemli bir indikatörüdür.

□ Primer karaciğer hastalıkları sonucu GLDH aktivitesi artar.

*A.ve K. Hepatitis

*Karaciğerde fibrosis

*Karaciğer sirozu

*Toksik karaciğer boz.

Sekonder olarak ise:

*Akut RHF

* Ketosis

GLDH Referans Değerleri (i.Ü./l)

Köpek	6
Kedi	6
At	14
Koyun-Keçi	12
Siğır	30

7. ALKALEN PHOSPHATASE (ALP):

Yüksek konsantrasyonda:

- Kemik,
- İntestinal Mukoza,
- Renal tubuler hücreler,
- Karaciğer,
- Plasentada.

* Genç ve büyümekte olan hayvanlarda kemik ALP izoenzimi predominanttır.

* Büyüdükçe ve epifiz kapandıkça azalır.

* Yavru kedi ve köpeklerde erişkinlerden 2-6 misli fazladır.

● Mide-bağırsak mukozası ülserleri ve kemik tümörlerinde ALP değeri hızla artar.

● ALP kesinlikle organ spesifik bir enzim değildir.

● ALP aşağıdaki hastalıkların tanısında kullanılır:

*Osteopati

*Hepatopati

*Mineral ve iz element noksanlığı (Zn, Ca, P)

*İlaçlar

Serum ALP aktivitesi ↑ ↑ ↑ ↑

- * Kemik hastalıklarında,
- * Hepatobiliar obstr.

Serum ALP aktivitesi ↑

- * Hepatosellüler nekrozis.
- Karaciğer hastalıklarında ALP ve total bilirubin ↑,
- İlaç uygulamalarında ALP ↑, T.Bilirubin artmaz.
- Köpeklerde Plazma ALP en büyük artışlar:
  - Hiperadrenokortizm
  - Steroid Hepatopati
  - Kolestazis

8. CREATİNKİNASE (CK):

- Kas doku için organ spesifikdir.
- İskelet kasları büyük miktarlarda CK aktivitesine sahiptir.
- 3 izoenzimi vardır: MM, BB, MB.
  - CK ve AST aktivitesindeki artışlar: Muskuler,
  - SD ve AST aktivitesindeki artışlar: Karaciğer.

○ Fizyopatoloji ve Diyagnostik Anlamı:

* CK aktivite artışı iskelet ve kalp kası yönünden değerlendirilmelidir.

* Travmalar

* Şok

* Kas hastalıkları

* Stres faktörleri

* Myopati

* Paralitik miyoglobüri

* Eksiklik miyopatisi

* Yangı

- CK, LDH ve AST artışları arasında miyopatilerin ayırıcı tanısında şu kriterler:
    - ○ CK artışı: 6-12 saat içindeki miyodej.
    - ○ CK ve LDH artışı: Kas dejenerasyonun üzerinden 24 saatten fazla zaman geçmiştir.
    - ○ AST ve LDH artışı: Kas dejenerasyonun üzerinden 3-4 gün geçmiştir.
  - Serum CK düzeyi miyopatiye bağlı olarak ileri derecede ↑↑↑.
- * Sürekli yüksek CK aktivitesi: Aktif ve sürekli muskuler hasar.

CK Referans Değerleri (İ.Ü./l)

Köpek	100
Kedi	130
At	140
Siğır	60

BİLİRUBİN:

■ Bilirubin, sarı renkli bir pigment olup, hemoglobin ve hem grupları içeren diğer maddelerden enzimatik yolla üretilen, karaciğer tarafından metabolize edilen organik bir anyondur.

■ Bilirubinin % 80'i retiküloendotelial sistemde yaşlı eritrosit yıkımından açığa çıkar. % 20'si ise miyogloblin ve sitokromdan yapılır.

■ Bilirubin metabolizması bozukluğu ikterus ek semptomu olarak, deri ve mukozaların artan bilirubin tarafından sarı renge boyanması şeklinde karşımıza çıkar.

3 türlü ikterus vardır:

1) Prehepatik ikterus:

2) Hepatik ikterus:

3) Posthepatik ikterus:

TOTAL BİLİRUBİN Referans Değerleri (mg/dl)

Köpek	0.2
Kedi	0.2
At	0.5-2.8
Siğır	0.4

UROBİLİNOJEN:

■ İndirek bilirubin'in bağırsaklarda yıkımı sonucunda açığa çıkar ve oradan emilerek bir kısmı karaciğerde metabolize edilirken, bir kısmı da böbrekler tarafından idrar atılır ve urobilinojen olarak isimlendirilir.

■ Köpeklerde idrarlarında bilirubin normal olarak bulunur. (+1)

Nedeni:

1) Bill. Böbrek eşiğinin düşüklüğü

2) Renal tubul hücrelerinde bilirubinün konjugasyonu.

■ İdrarda Ürobilinojen:

- - Hepatosellüler fonksiyon bozukluğu,
- - Hemolitik anemi.

■ Serum bilirubin artış, idrarda ürobilinojen yoksa:: Posthepatik ikterus.

Açlık kan AMONYAK kons.:

- Amonyakın hepatik metabolizmasının değerlendirilmesinde kullanılır.
- Amonyak, M.S.S. için toksiktir, ve hepatik ensefalopati olarak isimlendirilen nörolojik sendrom.
- Plazma amonyak kons. K.ciğer yetmezliğine bağlı gelişen M.S.S. fonksiyon bozukluklarının belirlenmesinde klinik amaçla kull.
- Hepatik ensefalopatide ve sirozisde plazma amonyak kons. ile birlikte serum safra asitleri de artar.
- Kedi ve köpeklerde normal açlık plazma amonyak kons., 120 µg/dL'den düşük olmalıdır.
- Hemoliz olmuş kan örnekleri, amonyak ölçümünde kullanılmamalıdır. Çünkü, eritrositlerdeki NH₃ konsantrasyonu, plazmanın 2.8 katı kadardır.